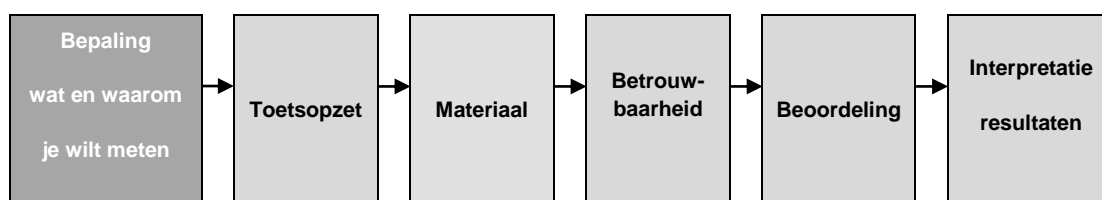

TOETSTIP 5 – MAART 2009

TIP 5: DIAGNOSTISCH TOETSEN

Een toets heeft tot doel na te gaan wat iemand beheerst in relatie tot wat die persoon zou moeten beheersen. Variabelen zoals het toetsmoment en de specifieke reden waarom de toets wordt afgenomen zorgen ervoor dat er verschillende soorten toetsen onderscheiden worden. Een plaatsingstoets bekijkt of een toekomstige student voldoende kent en/of kan om een opleiding te starten; een klassiek examen beoordeelt of iemand de aangeleerde stof beheerst op het einde van een cursus. Met een diagnostische taaltoets wordt er nagegaan *welke aspecten van de doeltaal iemand al beheerst en waar die persoon nog remediëring kan gebruiken*. In die zin zijn diagnostische toetsen duidelijk verbonden met de lespraktijk. De vraag is of enkel diagnostische toetsen diagnostische informatie opleveren.

De hier opgenomen taak uit het voorbeeldexamen van het CNaVT-examen Profiel Taalvaardigheid Hoger Onderwijs (PTHO) heeft als hoofddoel te achterhalen in hoeverre een kandidaat zal kunnen functioneren in de context van het hoger onderwijs. Hoewel de taak ontworpen is om een geslaagd/niet geslaagd-oordeel te kunnen vellen, kan een prestatie van een student, wanneer deze voorbeeldtoets gebruikt wordt in een lescontext, voer kan zijn voor constructieve feedback en eventueel een gerichte remediëring. Precies door de manier waarop er met de prestaties wordt omgegaan, kan een *performance*-gerichte taak als deze dus een 'diagnostische' component krijgen.

Dag vakantie, hallo werk

Je volgt de opleiding *personeelsmanagement* aan de Hogeschool Personeel en Arbeid in Vlaanderen. Binnen deze opleiding volg je een werkcollege voor het vak *toegepaste psychologie*. Voor het volgende college moet je de volgende opdracht uitvoeren: je moet een artikel lezen over een recent onderzoek en er een samenvatting van schrijven voor je medestudenten. De samenvatting zal tijdens het werkcollege uitgedeeld worden aan je medestudenten. Het schrijven van de samenvatting moet volgens de opdracht in het werkboek gebeuren.

- Lees de opdracht in je werkboek hieronder.
- Lees het artikel op de volgende pagina's.
- Schrijf een samenvatting van het artikel op pagina's 10 en 11.
Gebruik de opdracht in het werkboek om je samenvatting te schrijven.

Let op!

- Schrijf de samenvatting in volledige zinnen.
- Alles wat je buiten het zwart omlijnde kader schrijft, wordt niet beoordeeld.

We zullen in deze en de volgende ToetsTip dieper ingaan op diagnostisch toetsen. Allereerst proberen we de bovenstaande definitie van diagnostisch toetsen te verfijnen. Vervolgens schetsen we de voordelen van diagnostisch toetsen. Tot slot geven we voorbeelden van online diagnostische toetsen. In de volgende ToetsTip (die in juni 2009 zal verschijnen) vertellen we hoe u diagnostische toetsen kunt gebruiken in uw eigen lespraktijk.

1 Wat is diagnostisch toetsen?

Doordat elke toets sterktes en zwaktes van leeders beoordeelt, kan men stellen dat iedere toets een diagnostische component heeft. Zelfs al is het doel van de meeste toetsen niet strikt diagnostisch, dan nog kan de prestatie van de kandidaat op die toets gebruikt worden om na te gaan wat de sterktes en zwaktes van die persoon zijn. Want dat is precies het doel van diagnostisch toetsen: sterke en zwakke punten van leeders identificeren. Op basis van de toetsresultaten kan de docent bekijken aan welke kennis en/of vaardigheden er nog geschaafd kan worden om het einddoel te bereiken.

Onderstaand citaat is een fragment uit een sollicitatiebrief van een studente Nederlands als vreemde taal. De sollicitatiebrief was een deel van het schriftelijke gedeelte van haar eindexamen.

"... Ik ben ook flexibel omdat als men werkt in een groep, men moet zo open en flexibel als mogelijk zijn, dat wil zeggen bereid zijn om naar de kritieken van anderen te luisteren. Je moet ook hard werken om met de deadline van de opdrachtgever te omgaan. Daarom ben ik bereid om weekends te werken en met deadlines te omgaan ..."

Wanneer een docent deze student niet enkel een cijfer geeft, maar ook wijst op de werkwoordsfouten en eventueel suggesties geeft om de fouten bij te spijkeren, heeft de docent aan dit examen een diagnostische component gegeven.

Dat maakt van dit examen nog geen diagnostische toets in de strikte zin van het woord, al is het uit de vakliteratuur niet helemaal duidelijk wat de term diagnostisch nu precies inhoudt.

Wetenschappers die uitsluitend toetsen die specifiek ontworpen zijn om sterktes en zwaktes van taalleerders te identificeren als diagnostisch beschouwen, komen vanzelfsprekend tot de conclusie dat er slechts weinig echte diagnostische toetsen bestaan (Cf. Alderson, Clapham en Wall, 1995).

Een mildere strekking stelt daarentegen dat zo goed als iedere test diagnostisch ingezet kan worden, zoals we hierboven al hebben geïllustreerd. Niet alleen de vragen, maar ook de interpretatie van de antwoorden en hoe er met de antwoorden wordt omgesprongen, bepalen of een toets al dan niet diagnostisch is (Davies, 1999; Moussavi, 2002; Alderson, 2005). Het grote verschil tussen beide strekkingen zit in het perspectief dat men hanteert. Volgens de eerste strekking bepaalt het doel waarmee een toets ontwikkeld is, of het een diagnostische toets is; volgens de tweede, kan ook de manier van antwoordverwerking en feedback bepalen of een toets al dan niet diagnostisch is. Binnen een lescontext is die tweede opvatting de meest haalbare.

2 Waarom diagnostisch toetsen?

Sterktes en zwaktes van taalleerders diagnosticeren om het lesmateriaal toe te spitsen op de behoeften van die leerders bevordert het leerproces. De noodzaak leerders vooruitgang te laten maken, staat immers aan de basis van het doceren en toetsen van vreemde taalvaardigheid. Wanneer docenten hun studenten beter leren kennen, maken ze ongetwijfeld intuïtieve diagnostische inschattingen. Toch biedt het een meerwaarde om regelmatig toetsen diagnostisch in te zetten. Op deze manier wordt het voor studenten en docenten heel duidelijk hoe een student groeit in zijn/haar taalvaardigheid. Wanneer toets a de aspecten q, v en w behandelt en toets b spitst zich toe op x, y en z, dan is er geen mogelijkheid om de evolutie van een student in de gaten te houden. Herhaaldelijk dezelfde zaken diagnostisch toetsen is hiervoor een zeer handig instrument.

Een veel voorkomend probleem van intuïtieve diagnosticering is dat tegen de tijd dat veel docenten de sterktes en zwaktes van hun studenten echt leren kennen, het vaak te laat is om hier verder rond te werken. Dit is waarom wetenschappers het belang van 'knowing your students in advance' begonnen te benadrukken (Pimsleur en Struth, 1968).

De redenen voor diagnostische toetsing zijn legio:

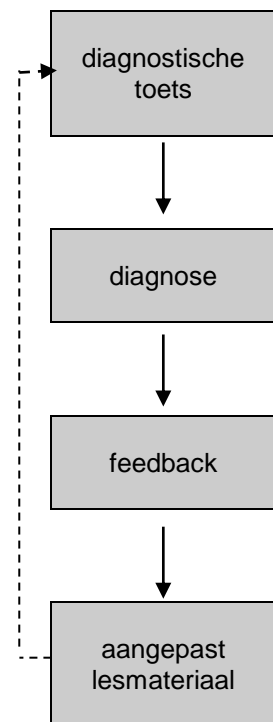
- identificatie van sterktes en zwaktes van de kennis en taalvaardigheid van leerders
- het geven van gerichte feedback
- motivatie van de taalleerders versterken
- flexibilisering / individualisering van het onderwijsaanbod

2.1 Identificatie van sterktes en zwaktes

Deze reden staat natuurlijk aan de basis van het diagnostisch toetsen. Door diagnostische toetsen in te zetten, worden de sterktes en zwaktes van de leerder duidelijk. Docenten hebben vaak al wel een idee van deze sterktes en zwaktes, maar een toets kan dit objectiever en meer systematisch naar voren brengen. Diagnostisch gebruikte toetsen geven op deze manier niet enkel inzicht in de kennis en vaardigheden van een individuele leerder, maar ook van een groep. Zo kan het zijn dat de meerderheid van een groep een bepaald aspect van het onderwijsaanbod niet beheerst. Hieruit kunnen dan weer consequenties getrokken worden voor de lespraktijk.

2.2 Gerichte feedback

Sterktes en zwaktes identificeren betekent dat er een diagnose gesteld wordt. Wanneer de vraag "Wat is er aan de hand?" beantwoord is, volgt de vraag "Waar heeft de leerder behoefte aan?". Uit het voorbeeld op de vorige pagina blijkt bijvoorbeeld dat de student nog wel wat instructie en/of oefening kan gebruiken bij werkwoordsvervoeging en meer specifiek van samengestelde werkwoorden. Op het moment dat dit uit de diagnostische toets blijkt, kan de docent hierop inspelen door gericht lesmateriaal aan de leerder aan te bieden. Op deze manier kan de leerder constructief werken aan het verbeteren van zijn of haar taalvaardigheid en –kennis.

Idealiter krijgt de student op regelmatige tijdstippen opnieuw een diagnostische toets, zodat er kan nagegaan worden of het probleem effectief van de baan is.

Omdat een score als enige vorm van feedback voorbijgaat aan het doel van diagnostische toetsen, krijgen studenten ook na deze opvolgtoetsen commentaar bij hun sterktes en zwaktes.

Hierbij is het belangrijk te onthouden dat

- mondelinge feedback net na het uitvoeren van de taak het meest efficiënt is;
- feedback zich vooral toespitst op het hoofddoel en nadien pas focust op secundaire kenmerken;
- feedback best positief geformuleerd, begrijpelijk en concreet is.

In de volgende toetstip gaan we dieper in op feedback geven bij diagnostische toetsen.

2.3 Motivatie van de taalleerder

Diagnostisch toetsen kan de motivatie van de leerder verhogen. Op zich werkt het bemoedigend om te horen waar men goed in is en hoe men eventuele zwaktes kan remediëren, maar toetsen werken pas echt motiverend wanneer ze gebruikt worden binnen een context van leerderautonomie. Autonoom verantwoordelijk zijn voor (een deel van) het eigen leerproces is positief voor de motivatie.

Diagnostische toetsresultaten kunnen een middel zijn om het eigen leerproces te volgen en om een goed beeld te krijgen van de gemaakte vooruitgang.

Diagnostische zelftests kunnen een handig hulpmiddel zijn, maar het is belangrijk dat de docent betrokken blijft in het toetsproces. Het is immers niet omdat de leerling meer autonomie krijgt dat hij er alleen voor staat. Daarnaast is het vanzelfsprekend zo dat er tijdens de les aandacht moet gaan naar de wensen en noden van leerlingen die naar voren zijn gekomen door de diagnostische toetsen.

2.4 Flexibilisering / Individualisering

Door het inzetten van diagnostisch toetsen, wordt de docent in staat gesteld zijn onderwijsaanbod te flexibiliseren en te individualiseren. Immers, leerders kunnen zich onafhankelijk van elkaar concentreren op aspecten waaraan ze moeten werken. Het onderwijsaanbod kan daaraan worden aangepast door bijvoorbeeld hoekenwerk te introduceren. In de volgende toetstip gaan we dieper in op de pedagogische mogelijkheden van diagnostische toetsresultaten.

Het draait bij diagnostisch toetsen dus om verantwoord differentiëren: welke leerder heeft waar behoefte aan? Nadien stelt zich de vraag: hoe kunnen we het best ingaan op die behoefte? Deze

flexibele vorm van lesgeven levert veel variatie op. De groep wordt levendiger en door de verhoogde autonomie van de student, die zelf verantwoordelijk is voor zijn leerproces, stijgt de motivatie.

Bovenstaande antwoorden op de waarom-vraag geven aan dat:

- effectief diagnostisch toetsen een grote impact kan hebben op het lesgeven en op de manier waarop studenten het leren van een taal ervaren. Hierbij is het van groot belang dat diagnostische toetsen niet eenmalig gebruikt worden: pas wanneer de toetsen meermaals worden afgenomen kan vooruitgang geobserveerd worden.
- aan diagnostische toetsen duidelijke feedback gekoppeld wordt: de waarde van een diagnostische toets staat of valt met de feedback, die concreet, constructief en ter zake moet zijn.
- de resultaten van een diagnostische toets een aanleiding zijn om leerders meer verantwoordelijk te maken voor hun eigen leerproces.

3 Voorbeelden van diagnostische toetsen

Veel diagnostische toetsen zijn tegenwoordig digitaal. Het voordeel van digitale toetsen is namelijk dat ze automatisch feedback kunnen geven op de input van de leerder en er advies aan kunnen koppelen. Er bestaat dan ook een verband met adaptieve toetsen (zie ToetsTip 2 2008: Computergestuurd adaptief toetsen). Voorbeelden van diagnostische toetsen zijn:

Dialang

De lancering van DIALANG, European System for Diagnostic Language Assessment, was een mijlpaal in de geschiedenis van de diagnostische toetsen. Deze online diagnostische taaltoets die geënt is op het Common European Framework of Reference for Languages (CEF; ERK in het Nederlands) is beschikbaar in veertien talen en biedt diagnostische toetsen aan voor lezen, luisteren, schrijven, woordenschat en grammaticale structuren.

Gebruikers krijgen aan het CEF gekoppelde feedback bij hun toetsprestaties naast advies hoe zij hun huidige vaardigheidsniveau kunnen verhogen.

Op verschillende momenten in het evaluatieproces is er ruimte voor zelfinschatting en komt het motiverende aspect van diagnostische taaltoetsen wat meer in de kijker.

VDAB

Op haar website heeft de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling (VDAB) enkele korte diagnostische toetsen opgenomen voor enkele elementen van taalvaardigheid. De multiple choicetoetsen zijn in de eerste plaats bedoeld om snel diagnostische informatie te geven en om mensen door te verwijzen naar relevante taalopleidingen.

Muiswerk Educatief

Muiswerk Educatief is ontwikkelaar en uitgever van diagnostisch toets- en oefenmateriaal voor alle onderwijssoorten, waaronder basisonderwijs, voortgezet onderwijs, ROC, HBO, universiteit en NT2-onderwijs.

4 Links

- <http://www.dialang.org>
- <http://www.muiswerk.nl/do.php?ID=03a4834b6fc4bd5b>
- <http://testjezelf.vdab.be>

5 Literatuur

- Alderson, Charles J. & Ari Huhta. 2005. "The development of a suite of computer-based diagnostic tests based on the Common European Framework". *Language Testing* 22(3)
- Bachman, Lyle F. 1990. *Fundamental Considerations in Language Testing*. Oxford University Press
- Chapelle, Carol A. 2006. "DIALANG: A diagnostic language test in 14 European languages". *Language Testing*. 23(4)
- Davies, Alan et al. 1999. *Dictionary of Language Testing*. Cambridge University Press
- McNamara, Tim. 2001. "Language assessment as social practice: challenges for research." *Language Testing*. 18(4)
- Nunan, David. 1988. *The Learner-Centred Curriculum. A Study in Second Language Teaching*. Cambridge University Press.
- Pimsleur, P. en Struth, J.F. 1968. "Knowing Your Students in Advance". *Modern Language Journal*, 53(2)
- Wall, Dianne, Caroline Clapham & Charles J. Alderson. 1994. "Evaluating a placement test." *Language Testing*. 11(3)

OPDRACHT

Beantwoord de volgende twee reflectievragen:

- Welke diagnostische procedures voert u uit in uw eigen lespraktijk?
- Hoe past u uw lessen aan in het licht van deze diagnostische procedures?

U kunt uw ervaringen met deze opdracht naar ons doorsturen voor feedback. Wanneer u vragen hebt over dit onderwerp, kunt u deze natuurlijk ook altijd aan ons stellen. Onze contactgegevens staan onder aan deze ToetsTip.

TOETSTIP 6 DIAGNOSTISCHE TOETSEN TOEGEPAST - JUNI 2009

In de volgende ToetsTip gaan we dieper in op diagnostische toetsen: hoe ontwikkel je ze en wat is de rol van de docent?

Vragen, opmerkingen en suggesties

Opmerkingen over ToetsTip 5:

Suggesties voor volgende ToetsTips:

Inhoudelijke opmerkingen over evaluatie in het algemeen:

Praktische bemerkingen over de ToetsTip:

Voor vragen & reacties één adres:

het CNaVT-secretariaat

Certificaat Nederlands als Vreemde Taal

Blijde-Inkomststraat 7

B-3000 Leuven

België

0032 (0) 16 53 55 16

cnavt@arts.kuleuven.be